

ĎÁBLÍK

Elektronický měsíčník pro členy a přátele Cally • Číslo 142 • Vychází 19. dubna 2015

Milí čtenáři,

na duben jsem se jako malý kluk vždycky těšil. A zdaleka nejen na svůj svátek. Na Svatého Jiří totiž vylézají nejen hadi a štíři, ale taky brouci a jiná havěť. A ze svých zimních doupat načichlých octanem ethylnatým a naftalínem proti rušníkům vylézají i entomologové. Já jsem za slunných aprílových dnů vyrážel do „Hliňáku“, jediné „divočiny“, kterou skýtala Polabská nížina na samém okraji patnáctitisícového okresního městečka.

„Hliňák“ byla dávno zavezená těžebna cihlářské hlíny. Na navážce dětské hřiště a plácek na čutání do mičudy a taky škvárový kopec, abychom měli v zimě kde sáňkovat. Prostě ruderál par excellence. A pro mě místo prvních zásadních objevů. Jarní sluníčko vytáhlo z úkrytů babočky kopřivové a paví oka, pod kameny se to hemžilo střevlíčky ošlejchovými a ruměnice si už brousily sosáky na nějaký ten suchý plod. Sbíral jsem a sbíral a doma se pokoušel hmyzáky určovat s pomocí atlasu brouků z edice OKO. A dráždilo mě, jak zoufale málo broučích druhů ten atlas obsahuje.

A brzy mi vrtala hlavou ještě jedna věc, která s tím atlasem úzce souvisela. Jeho autor Josef Mařan popisoval v úvodních kapitolách broučí svět svého dětství na pražské periferii, který se ale od toho mého lišil téměř propastně. Moje okolí bylo jaksi neúplné, protože v něm chyběla spousta druhů popisovaných panem Mařanem jako běžné. Začínal jsem chápat, že naší krajině se přihodilo cosi neblahého. Teprve později jsem v Polabí objevil řadu míst, která se dodnes dají označit za ráje brouků a entomologů. Stepní stráně svědeckých vrchů, písčité přesypy, rybníční soustavy, zbytky lužních lesů i teplomilných doubrav. Za studentských let jsem se do nich vydával za roháči, zlatohlávky, krasci, tesaříky a stále více i za mými nejoblíbenějšími mandelinkami. Ale pro předškoláka fascinovaného novým hmyzím vesmírem mezi stébly trávy byly ty broučí ráje vzdálené stejně jako pro „jeho“ brouky.

Dnes se to v našich člancích hemží termíny jako „fragmentace krajiny“, „eutrofizace“ a „metapopulace“. Popisujeme v nich ale prakticky totéž, co vidí kolem sebe malí broučkaři s otevřenými očima. Z jejich světa zmizely prosluněné meze, lipové aleje podél silnic i ty třešňové u polních cest a často i ty polní cesty samotné. Zmizely z něj staleté duby uprostřed polí a na jejich místa nikdo nevysadil nové. Tůňky a selské lůmky jsou zasypané odpadky a ke každému rybníku patří neodmyslitelná hromádka hnoje.

Když dnes chodím krajinou svého dětství a raného broučkařství, listuji svou pamětí skoro jako za starých časů oním atlasem z edice OKO. „Moji“ brouci jsou uvěznění na ostrovech posledních broučích rájů uprostřed polních oceánů. Mnohé z nich už léta nevidám vůbec. Je zapotřebí s tím něco udělat, a to nejen v Polabí. Třeba zasadit třešeň nebo vyčistit tůňku. Nebo reformovat zemědělské dotace, aby polní oceány nebyly tak nekonečné. Pro brouky i dnešní malé broučkaře.

Jiří Řehounek

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Bavorovická zóna opět ve hře	str. 2-3
I nízké dávky radioaktivity mohou vyvolat u dětí leukémii nebo nádor mozku	str. 10-11
Houkající demonstrace	str. 16
Pozvánky na akce	str. 23-27

Bavorovická zóna opět ve hře

Pod nenápadným názvem „ZTV Bavorovice“ se vrací záměr, který v poněkud jiné podobě před dvěma lety ztroskotal během procesu EIA. Tehdy se jmenoval „Smíšená zóna Bavorovice – jih“ a jeho hlavní částí byl obří megamarket. I za aktuálním projektem stojí firma Aracena. Tentokrát však jde o rozsáhlou plochu obytné výstavby, v podstatě vytvoření dalšího budějovického satelitu těsně za hranicemi města. Oba projekty spojuje také stejné místo v těsné blízkosti Přírodní rezervace Vrbenské rybníky.

Calla ve svých připomínkách k oznámení EIA vznesla několik podstatných připomínek. Záměr především vpouští novou zástavbu do dosud urbanizací nepostiženého prostoru zemědělské krajiny a zabírá zemědělskou půdu. V budoucnu patrně vyvolá tlak na další výstavbu v okolí zóny. Navíc jde o další příspěvek k obklíčování cenné přírody Vrbenských rybníků zástavbou. Výstavba by zasáhla významné pastviště husy velké, která je předmětem ochrany v Ptačí oblasti Českobudějovické rybníky. Obytná zóna by také zvýšila dopravní zatížení v okolí, a to včetně přilehlé části Českých Budějovic.

Proto jsme v rámci zjišťovacího řízení navrhli, aby byl záměr předmětem kompletního procesu EIA, tedy v první fázi zpracování dokumentace vlivů na životní prostředí. Považujeme za nezbytné, aby byl projekt podroben nezávislé oponentuře ve fázi stanoviska EIA a veřejnost se k ní mohla vyjádřit ve všech fázích procesu, včetně veřejného projednávání.

Projekt vyvolává kritiku nejen u ochránců přírody, ale i mezi architekty (např. kolem webu CBArchitektura). Považují projekt za další část „sídelní kaše“, která poškodí krajinu i město České Budějovice. Nezbyvá než doufat, že projekt dopadne stejně jako jeho předchůdce a husy o pastviště nepřijdou.

Jiří Řehounek

Bavorovická zóna projde celým procesem EIA

Jihočeský krajský úřad poslal záměr „ZTV Bavorovice“ do dalších fází procesu EIA, takže na něj bude v první fázi zpracována dokumentace, která se zaměří na dosavadní připomínky (podrobněji jsme o nich psali v minulém čísle *Ďáblík*). To samozřejmě neznamená, že by byl projekt u ledu, vytváří to však prostor pro veřejnou diskusi nejen nad tímto kontroverzním záměrem, ale i nad sídelní kaší, ve které začíná tonout nejedno české město.

Je jistě jen podivuhodná náhoda, že Bavorovice spadají pod město Hluboká nad Vltavou a bavorovická zóna je součástí hlubockého územního plánu. Společnost s ručením omezeným Aracena, která za záměrem stojí, má sídlo v Hluboké nad Vltavou. A z politiků se k záměru veřejně vyjadřuje hlubocký starosta a senátor Tomáš Jirsa. „Výsledek je přijatelný a neshledali skutečnosti, které brání samotné stavbě,“ komentoval údajnou dokumentaci EIA pro list MF DNES.

Pomiňme fakt, že žádná dokumentace EIA dosud neexistuje (tady se plete buď pan Jirsa, nebo redakce MF DNES). Konstatování o přijatelnosti stavby evidentně vychází z povrchního studia oznámení EIA, které zaplatil investor, takže o nezávislém posouzení nemůže být řeč. Vyjádření zasláná v rámci zjišťovacího

řízení dochází totiž v drtivé většině k opačnému závěru. A zdaleka nejde jen o vyjádření neziskovek, nesouhlasí ani město České Budějovice.

Oponenti záměru mají nyní dostatek času, aby se připravili na celý proces EIA a vyvolali nad zónou veřejnou diskusi, která by se však zdaleka neměla omezovat pouze na případnou likvidaci pastviště divokých hus. Měla by se týkat urbanismu, územního plánování i ochrany zemědělské půdy a volné krajiny. Sídelní kaši, kterou nám chce navařit firma Aracena ve spolupráci s Tomášem Jirsou, bychom pak museli jíst my ostatní.

Jiří Řehounek

Razantní změny na České inspekci životního prostředí vyvolávají obavy

Otevřený dopis ministrovi životního prostředí

Vážený pane ministře,

v posledních měsících s obavami sledujeme vývoj situace v České inspekci životního prostředí. Zejména nás znepokojují veřejná prohlášení nového ředitele ČIŽP Erika Geusse o plánovaných změnách fungování ČIŽP. Váháme, zda jsou důsledkem neznalosti platné legislativy, či dokonce cílenou snahou o komplikaci fungování odborné, kontrolní a preventivní role této instituce.

V minulosti ČIŽP dosáhla řady úspěchů např. v ochraně alejí jako celospolečensky významné hodnoty naší kulturní krajiny. Ocenili jsme její četná preventivní vyjádření k řadě kontroverzních projektů v rámci řízení EIA. Nezbytné je i důsledné pokutování a ukládání nápravných opatření těm, kteří porušují povinnosti v ochraně životního prostředí.

Kroky a vyjádření současného ředitele Geusse však naznačují příklon k až příliš vstřícnému přístupu k těm, kteří mohou do životního prostředí negativně zasahovat, znečišťovat jej a poškozovat. Atmosféra „měkkých pravidel“, která postupně vzniká, může zcela rozvrátit standardní a důslednou dozorovou činnost v celé republice, tak, jak stanoví platná legislativa.

Veškeré úspěchy ČIŽP by nebyly možné bez klíčových odborníků s dlouholetými zkušenostmi a lidí s velkou dávkou osobní statečnosti. S velkým znepokojením proto sledujeme rozsáhlé personální změny na ČIŽP, které zasáhly i nejkvalitnější osobnosti ČIŽP. Mezi takové bezesporu patřila ředitelka Oblastního inspektorátu ČIŽP v Ústí nad Labem Jana Moravcová, která dostala výpověď. Rovněž ředitelé oblastních inspektorátů v Plzni Zbyněk Sevelka či Havlíčkově Brodě Vítězslav Novák patřili k dlouholetým oporám ČIŽP a jimi řízené inspektoráty podle našich informací dosahovaly velmi dobrých výsledků.

Dovolte nám rozvést tyto nejzásadnější body.

1) Mediálně deklarované záměry ředitele Geusse v ochraně životního prostředí nejsou v souladu se zákony a kompetencemi ČIŽP a otevírají cestu korupci.

Ředitel Geuss pro ČTK 5. února 2015 uvedl, že ČIŽP má při své činnosti nejprve uložit nápravná opatření a působit preventivně, teprve pak dávat pokuty a až nakonec odebírat licence. Pro někoho může

jít o líbivá slova, dokládají však neznalost legislativy. Podle zákonů je v naprosté většině případů povinností ČIŽP reagovat na zjištěné protiprávní jednání uložením pokuty, jejíž výše samozřejmě může zohlednit investice do opatření k nápravě. Prevenci však nelze uplatňovat až v případě, kdy někdo prokazatelně poškozuje životní prostředí.

Nelze také mezi znečišťovateli vyvolávat dojem, že se pokut nemusejí bát, že se bude pokutovat jen někdo a jen někdy. Došlo by k nerovnému přístupu k jednotlivým subjektům a vzniku prostředí se značným korupčním potenciálem. Ukázkou fatálních důsledků selhání kontrolní činnosti byly nedávné kauzy metanolu či muničních skladů. O neznalosti kompetencí ČIŽP svědčí i slova o odebírání licencí. ČIŽP není orgánem, který povolení či souhlasy k provozu vydává, nemůže je tedy ani rušit. ČIŽP jistě má dávat orgánům příslušným podněty k „odebírání licencí“, avšak především musí uplatňovat vlastní kompetence, nikoli očekávat řešení od jiných orgánů.

Ve střednědobém horizontu pak za projev postupného oslabování funkcí ČIŽP považujeme i fakt, že již dříve z webových stránek zmizely údaje o udělených pokutách nad 100 000 Kč, tedy přehled vážných porušení zákonů na ochranu životního prostředí a jejich viníků.

2) Výměna významné části dosavadních vedoucích zaměstnanců těsně před aplikací pravidel služebního zákona naznačuje, že skutečným cílem je „na poslední chvíli“ obsadit klíčové pozice na ČIŽP osobami vybranými ve výběrových řízeních bez pravidel?

Od jmenování ředitele Geusse dne 1. 12. 2014 došlo k odvolání významné části dosavadního managementu ČIŽP: z oblastních inspektorátů jde o 5 z 10 ředitelů, na ředitelství ČIŽP pak o vedoucí odboru ochrany vod, většinu provozních vedoucích, odešla interní auditorka, o vedoucí funkci přišla vedoucí oddělení zahraničních vztahů. Další personální změny se zřejmě dají očekávat v blízké době, včetně dobrovolných odchodů právě těch odborníků, kteří pro státní ochranu životního prostředí velmi cenní a díky svému renomé snadno najdou uplatnění mimo ČIŽP.

Samozřejmě je vždy co zlepšovat a i nevládní organizace nejednou podrobily ČIŽP kritice, v zásadě ale vnímáme Inspekci jako stabilizovaný profesionální dozorový orgán s pevným odborným zázemím. Svě zákonné povinnosti dosud vykonávala bez ohledu na „politickou objednávku“. ČIŽP se, na rozdíl od MŽP či SFŽP, vyhnuly větší personální změny v důsledku politických turbulencí. Díky tomu na ní nedošlo k rozvratu, který jste, pane ministře, sám konstatoval při svém nástupu na MŽP.

Rychlost personální obměny však vyvolává otázku, zda ke změnám na „politickou objednávku“ nedošlo právě po jmenování ředitele Geusse. Ještě zásadnější je otázka, zda je cílem těsně před aplikací jasných pravidel služebního zákona očistit ČIŽP od nepohodlných vedoucích zaměstnanců a obsadit klíčové pozice lidmi za všech okolností servilními, a to i vůči subjektům prokazatelně poškozujícím naše životní prostředí. Formálně vypsaná výběrová řízení neprobíhají zatím podle služebního zákona, nemají tedy žádná pravidla, a verdikt výběrové komise je nepřezkoumatelný – taková výběrová řízení nelze považovat za seriózní.

Vážený pane ministře, věříme, že i Vy požadujete silnou a nezávislou Českou inspekci životního prostředí, která plní nezastupitelnou odbornou a kontrolní roli. Považujeme za nutné, abyste prověřil uváděné skutečnosti a přijal opatření k zabránění dalšímu rozvratu ČIŽP. Žádáme zároveň, že nás o svých krocích budete otevřeným způsobem informovat.

Děkujeme a jsme s pozdravem, za

sdužení Arnika, Jindřich Petrlík, předseda

Callu – Sdružení pro záchranu prostředí, Edvard Sequens, předseda

Centrum pro životní prostředí a zdraví (CpŽ/Z), Miroslav Šuta, předseda

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ), Jiří Dlouhý, předseda

Den proti úložišti - 18. dubna 2015

Společné tiskové prohlášení organizujících obcí a spolků

V sobotu 18. dubna 2015 se na všech místech po celé České republice, kde Správa úložišť radioaktivních odpadů hledá místo pro trvalé hlubinné úložiště, uskuteční v rámci společného protestu pochody, koncerty a další akce.

UNESCO tento den vyhlásilo mezinárodním dnem památek a sídel. Chceme upozornit na to, že plánované úložiště by zásadně změnilo tvář blízkých obcí a stalo by se „památkou“, která přetrvá navždy.

Současně si připomínáme, že jen o týden později uplyne 29 let od největší jaderné katastrofy - havárie v Černobylu, jejíž následky ponese ještě mnoho dalších generací.

Jaká je dnes situace v České republice? Stát, zastoupený Správou úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO), upřednostňuje trvalé uložení vyhořelého jaderného paliva. Označil celkem sedm lokalit, kde by mohlo být vybudováno hlubinné úložiště, a připravuje jejich průzkum. Většina obyvatel dotčených obcí však s tímto postupem nesouhlasí. Důvody lze shrnout do dvou bodů:

1. Stát nerespektuje názor obyvatel v obcích ohrožených výstavbou úložiště. O zahájení průzkumných prací usiluje, aniž by bylo legislativně vyřešeno rovnoprávnější postavení obcí a státu. Přijetí návrhu zákona, který by postavení obcí posílil na úroveň obvyklou v zahraničí, stát bojkotuje. Na znění návrhu se přitom shodli zástupci samospráv, neziskových organizací, ministerstev i odborníci z oblasti práva, sociologie a jaderné bezpečnosti.

2. Stát postupuje nekoncepčně. Nejsou jasně stanovena kritéria výběru vhodného místa pro úložiště a není tedy jasné, jak by měly plánované průzkumné práce přispět k vyřazení některých lokalit. Stát také navrhuje budování dalších jaderných reaktorů - a tím i zvyšování množství vyhořelého jaderného paliva - bez jasné a obecně přijatelné představy o tom, jak problém radioaktivního odpadu vyřešit. Trvalým uložením odpadu do země bez možnosti vyjmutí připravuje stát budoucí generace o možnost nalézt jiné, dlouhodobě bezpečnější řešení.

Každá lokalita je specifická, proto každý z organizátorů přizpůsobuje podobu protestní akce místním podmínkám. Naším společným zájmem je upozornit na problém ukládání vyhořelého jaderného paliva a zahájit celonárodní diskusi, do níž by se zapojili nejen obyvatelé dotčených lokalit, ale i vědci, novináři a široká veřejnost. Přenést důsledky nezodpovědného jednání státu na několik obcí, které nemají zákonnou možnost rozhodování o své budoucnosti ovlivnit, považujeme za nepřijatelné.

Autor: Deník, L. Stehlík

Podrobné informace k jednotlivým akcím i k problematice úložiště získáte na www.nehcemeuloziste.cz. Sledovat můžete i stejnojmenný facebookový profil <https://www.facebook.com/nehcemeuloziste>. V příštím čísle Ďáblíka Vám přineseme další informace.

Edvard Sequens

Cesta na nejbezpečnější místo na Zemi

Film „Cesta na nejbezpečnější místo na Zemi“ ukazuje jaderného fyzika, hledajícího místo pro konečné úložiště jaderného odpadu - a to i na indiánských územích. Režisér Edgar Hagen vysvětluje, proč je to tak důležité, stejně jako beznadějně.

Kamkoli se Charles McCombie hne, čekají tam znepokojení lidé. Nosí cedule, řvou do megafonů. Mají strach před tím, co jim chce McCombie do jejich regionů přinést: před jaderným odpadem. Britský jaderný fyzik hledá po celém světě vhodné místo pro stavbu konečného úložiště radioaktivních odpadů. Již 35 let radí tento odborník vládám v otázce konečného úložiště. Pro dokumentaci „Cesty na nejbezpečnější místo na Zemi“ doprovázel tohoto jaderného fyzika švýcarský režisér Edgar Hagen.

Snímky, které během této cesty kolem světa vznikly, jsou působivé: noční zátahy proti odpůrcům přepravy kontejnerů s jaderným odpadem Castor v Německu. Indiáni, kteří na americkém Západě truchlí za svůj svatý kopec, který má posloužit jako úkryt pro radioaktivní odpad. Kontejnery, které se zdánlivě bez cíle přesouvají mezi zeměmi sem a tam. Film dochází k jasnému závěru: ať v poušti Gobi, ve vnitrozemí Austrálie nebo hluboko v Alpách - najít perfektní místo pro konečné uložení jaderného odpadu je iluzí.

SZ.de: Doprovázel jste jaderného fyzika Charlese McCombie, který již celých 35 let hledá vhodné a bezpečné místo pro konečné úložiště radioaktivních odpadů - bez úspěchu. Ani přesto se však McCombie nezdává. Co je důvodem pro jeho přetrvávající optimismus?

Edgar Hagen: Vychází z předpokladu, že až přestane lidstvo jednou využívat jadernou energii, nikdo se již nebude o uskladněný jaderný odpad starat. To je pro něj tou motivací, stojící za hledáním vhodného místa pro konečné úložiště. Z pohledu odpůrce jádra to znamená: snaží se pouze najít řešení, jak jadernou energetiku provozovat dál.

Na druhou stranu zde samozřejmě zůstává jiskřička naděje. Skrytou pravdou však je: kdo se bude chtít starat o jaderný odpad, když už jaderná energetika nebude energetickým zdrojem? Bylo by pro mladé lidi atraktivní, stát se jaderným inženýrem s perspektivou, že se budou starat pouze u uložení jaderného odpadu? Myslím, že to může atraktivní být, ale něco si to od těchto lidí bude vyžadovat.

SZ.de: Jak hodnotí McCombie rizika jaderné energetiky?

Edgar Hagen: Mc Combie vyrůstal v době, kdy probíhal jaderný výzkum rychlých množivých reaktorů. Jaderní technici tehdy vycházeli z toho, že pokryjí dalších tisíc let tímto způsobem, jakýmsi perpetuum mobile. Pomalu se ale ukazuje, že to tak není. Nefunguje to tak, jak si představovali - odpady jsou zde a rizika enormní. Když se něco stane, jsou následky pro společnost nedozírné.

SZ.de: Přesto zůstává tento jaderný odborník optimistický.

Edgar Hagen: Věřící tomu, co říká. Bylo mezi námi jakési napětí, vycházeli jsme z odlišných předpokladů. Při společné cestě jsme se dohodli na tom, že uděláme férový boj. Věděl jsem, že on svoje hledání nemůže jen tak zahodit. Myslím si ale, že musíme otevřít celospolečenskou debatu o těchto „hrobech“. Jaderný svět je zabetonovaný, aby se tak ochránil před svými odpůrci. V otázce likvidace jaderného odpadu je

velký problém. Když jsem dělal tento film, měl jsem pocit, že nejlepší lidé v otázce likvidace jaderného odpadu sedí v řadách odpůrců jádra. Ti se tím zabývají, protože jsou přesvědčeni o tom, že se tím zabývat prostě musí. Nedělají to jako práci na čtyři nebo šest let, zabývají se touto otázkou celý svůj život. V případě lidí od Gorlebenu je zde mnoho kompetentních osob.

SZ.de: Jaderný průmysl a politici s odpůrci jádra nemluví?

Edgar Hagen: V Německu vznikla úložišťová komise, která radí, jak nově nastavit proces hledání vhodného místa pro jaderné úložiště. Ekologické organizace dlouho říkaly, že zůstanou vně této komise. V případě jejich odporu jde o lokalitu Gorleben, protože politici toto místo stále nevzdali a stále ho drží v současném stavu. Měli by se pokusit vyjít ekologům vstříc a vzít jejich kompetence v potaz. Místo toho však politici dále doufají, že lokalitu Gorleben nakonec přece jen nějak prosadí.

SZ.de: Když se některé ekologické organizace zdráhají účastnit se různých rozhovorů, to není promarněná šance?

Edgar Hagen: Vystoupili z rozhovorů, protože Gorleben je vynucený příběh. To je pochopitelné. Vyvíjel se tam tlak na obyvatelstvo. Mělo se za to, že bývalý solný důl by poskytoval bezpečné prostředí, ale bohužel to tak není. Ve filmu ukazujeme například solný důl v Mexiku, o kterém se také diskutovalo jako o možném místě pro uložení jaderného odpadu. Tam se hned vedle vrtá ropa. Všude, kde je sůl, jsou také suroviny. Jsou to místa, kam se budeme v budoucnu ještě vracet. Rozumím pohnutkám ekologů, když říkají, že to není akceptovatelné.

SZ.de: Zdokumentoval jste ve svém filmu různé protestní kultury - v Německu lidi, kteří jsou ochotni se přivázat k železničním kolejím, v Japonsku občany s megafony, v Austrálii protesty na jízdách kolech. Našel jste společné jmenovatele těchto protestů?

Edgar Hagen: Společným jmenovatelem je kompetence, která na těchto místech vznikla. Tito lidé se zabývají jadernou energetikou již desetiletí. Je to vlastně pokus zlomit mlčení, kterého se nám ze strany jaderného průmyslu dostává - mlčení ohledně možných rizik, mlčení ohledně Fukušimy. To, co se tam stalo, bude mít následky na desítky let. Pro mě je společným jmenovatelem odpůrců to, že jsou to lidé, kteří se tématem skutečně a dlouho zabývají.

Nejzajímavější lidi jsem našel v Nevadě. Tam stát částečně platí odpůrce, protože stát Nevada se postavil proti jadernému úložišti. Stát si tak najal lidi, aby vytvořili opozici proti projektu Yucca Mountain. Tam mi dokonce McCombie navrhl odpůrce projektu jako kontaktní osoby, což od něj bylo velmi upřímné.

SZ.de: V Yucca Mountain v USA má jednoho dne vzniknout konečné úložiště jaderného odpadu. Američtí původní obyvatelé však považují tuto horu za posvátnou.

Edgar Hagen: Tuto zemi vzali Indiánům. Je to nehoráznost. Země byla vyvlastněna již dříve kvůli jaderným testům. A teď se tam staví konečné úložiště pro jaderný odpad. Tom Isaacs ze Stanfordu je vedoucím komise, která se zabývá otázkou Yucca Mountain. Navštívil jsem ho a zeptal, jak je to s původními americkými obyvateli. Řekl mi na to, že kdyby měli řešit ještě tenhle problém, tak by se nikam nedostali. Jinak řečeno to znamená: kdybychom zohledňovali práva obyvatel, tak bychom v USA nebyli schopni jednat.

SZ.de: Tedy možností je, tyto původní obyvatele úplně obejít.

Edgar Hagen: To je můj dojem z toho. Indiáni nemají peníze. Ale nasadili by své životy, jen aby ochránili svá práva. Situace tam vypadá tak, že někdo chce něco postavit na mém území, ale já za to musím zaplatit. Jsem součástí projektu, který mi někdo nutí. Ta samá situace je i v Gorleben.

SZ.de: Viděl jste na svých cestách nápady nebo řešení pro uskladnění jaderného odpadu, které by Vás přesvědčily?

Edgar Hagen: Je to samozřejmě dobrý nápad, zbavit se jaderného odpadu. I když konečné úložiště jaderného odpadu dostane povolení, bude trvat dalších 40 let, než se postaví. A do té doby musíme tento odpad nějakým způsobem zajistit. Jak překleneme tato další desetiletí? Právně to vypadá tak, že jednotlivé země produkující jaderný odpad, nesmí vyvážet tento odpad do zahraničí. Švýcarsko je jedinou zemí, která má povolení vyvážet jaderný odpad, ale za určitých podmínek. Jinak musí mít každá země s jadernými elektrárnami své vlastní jaderné úložiště. Musí se tedy postavit velké množství konečných úložišť. A zatím se neděje nic. Jaderný odpad nemůžeme nechat jen tak bez zajištění.

SZ.de: I přesto se ve světě plánuje stavba dalších a dalších jaderných elektráren ...

Edgar Hagen: Velká Británie se právě teď snaží prosadit stavbu další jaderné elektrárny v Hinkley Point. Teprve v roce 2011 zde odstartoval projekt hledání jaderného úložiště a zároveň hned chtějí stavět další jadernou elektrárnu. A to i přesto, že se zde došlo k celospolečenskému konsensu, že se budou jaderné elektrárny dále provozovat pouze za předpokladu, že se najde vhodné řešení trvalého uložení jaderného odpadu. To je neuvěřitelné, nebo ne? Toto dilema se zcela vytěšňuje.

SZ.de: Vysoce radioaktivní odpad se bude muset bezpečně uskladnit po dobu asi miliónu let, alespoň to je zadání USA. Bude to tedy problém budoucích generací. Jak to podle Vás vnímá mladá generace?

Edgar Hagen: Problémem je, že většina mladých lidí stavbu jaderných elektráren, vstup do této nové doby, už nezažila. Teď se budou muset starat o jaderný odpad, aniž by zažili tuto prudkou debatu, aniž by oni sami měli z jaderných elektráren užitek. Promítal jsem například tento film žákům v Soloturnu ve Švýcarsku. Byli zcela překvapeni, že existuje něco takového jako jaderný odpad. Vůbec si tento problém neuvědomovali, byla to pro ně úplná novinka. A to je největší zodpovědnost společnosti: jak zprostředkujeme toto téma nadcházejícím generacím, protože to budou právě oni, kdo se bude muset o tyto naše pozůstatky postarat.

Rozhovor Christopha Behrense s Edgarem Hagenem ze Süddeutsche Zeitung z 21. března 2015 přeložila Gabriela Reitinger z OIŽP.

Originál: <http://www.sueddeutsche.de/wissen/film-ueber-endlager-suche-atommuell-im-heiligen-berg-1.2400772>

Stránky filmu: <http://www.diereisezumsicherstenortdererde.ch>

Australanům u nás těžít uran nebudou. A státní DIAMO?

Ministr životního prostředí Richard Brabec definitivně [zamítl odvolání \(rozklad\)](#) firmy Urania Mining s.r.o., která chtěla zkoumat zásoby uranu v oblasti Osečná - Kotel na Liberecku a potvrdil tak předchozí rozhodnutí svého úřadu, který žádost o průzkumné území zamítl. Jedním z hlavních důvodů zamítnutí byl rozpor se státní surovinovou politikou České republiky. Paradoxně však vláda v prosinci 2014 rozhodla o přípravě nového uranového dolu u obce Brzkov na Vysočině.

Platná státní surovinová politiky požaduje ukončit těžbu uranu v České republice a zabezpečit sanace

dlouhodobých následků po této těžbě. Rozhodnutí vlády "zahájit prostřednictvím podniku DIAMO, státní podnik schvalovací proces umožňující přístup státu k exploataci ložiska uranu ložiska Brzkov - Horní Věžnice" je tak v příkrém rozporu s touto vládní koncepcí.

Pochopitelně zamítnutí plánů na průzkumy a budoucí těžbu uranu na ložisku Osečná-Kotel vítáme. Považujeme však za velmi zvláštní, když jsou na jedné straně zamítány průzkumy pro uran s odkazem na státní surovinovou politiku a vedle toho bez ohledu na koncepci je vládou odsouhlasen plán začít připravovat novou těžbu uranu na Vysočině.

Za odstraňování následků škod po těžbě a zpracování uranu zaplatíme ještě desítky miliard korun. Neměli bychom se vedle toho chystat poškodit životní prostředí obyvatelům Brzkova, Věžnice a dalším, kteří o to v žádném případě nestojí.

Edvard Sequens

Severoamerický kmen Dene proti uranu

Každá vláda (snad kromě té bhútánské) sleduje především své finanční zájmy. Nejinak je tomu s provinční vládou v kanadském Saskatchewanu, která chce pod heslem energetické bezpečnosti státu využít domorodá severní území kmene Dene pro novou těžbu přírodního asfaltu a minerálů, skládku vysoce radioaktivních odpadů a výstavbu jaderných reaktorů na podporu „ekologicky šetrné“ extrakce ropy z dehtových písků za účelem vývozu energie do sousední Albery.

Aktivity uranového průmyslu byly v severním Saskatchewanu schváleny provinční vládou v 70. letech navzdory odporu ze strany původních obyvatel žijících v lokalitě. [„Asociace Métis a Indiánů bez statusu“ \(AMNSI\)](#) tehdy prohlásila: „Navrhovaná těžba uranu představuje jen jedno ze stovek firemních a vládních rozhodnutí za účelem spáchání loupeže, krádeže, a dokonce i genocidy na našem lidu.“ Po vytěžení uranu v dole Cluff Lake v roce 2006 byly těžební jámy zasypány, přilehlá odkaliště vysušena a miliardy tun radioaktivního prachu z nich pohřbeny pod navezenou půdou a zasázenými stromy.

Dlouhodobý monitoring životního prostředí byl svěřen francouzské společnosti AREVA, bývalému provozovateli dolu, která také vydala [studii](#) konstatující, že horníci v jejich uranových dolech jsou zdravější než průměrná běžná populace, až na výskyt rakoviny plic. Asi u 23 % horníků, účastníků se studie, byla zjištěna rakovina plic v letech 1969 – 1999. Co se týče výzev k provedení základní a epidemiologické zdravotnické studie o dopadech těžby a zpracování uranu na okolní komunity, tyto zůstaly podle Dr. Jima Hardinga, autora knihy [“Smrtící tajemství Kanady”](#), bez odezvy vlády i průmyslu od roku 1970.

Provinční vláda a místní samosprávy pochopitelně spolupracují s těžařskými firmami. Kanadská komise pro jadernou bezpečnost (CNSC) veřejně propaguje vědecký klam, že nízké hladiny radiace v okolí uranových dolů nepřispívají k výskytu rakoviny. Oponuje jí Národní akademie věd (NAS), podle níž jakékoli vystavení ionizujícímu záření zvyšuje riziko vzniku rakoviny. Vláda a průmysl si navzájem prokazují alibi, že půda, voda, vzduch a tradiční plodiny pěstované v okolí uranových dolů nejsou nepříznivě

ovlivněny těžbou uranu. Ale [zpráva Institutu Pembina](#) uvádí, že „životní prostředí a biota v blízkosti uranových dolů byly kontaminovány radionuklidy, zejména kvůli navátému prachu z odkališť," a označuje „významné potenciální zvýšení rizika vzniku rakoviny pro člověka ze spotřeby soba karibu v okolí uranových dolů."

Nicméně, plány provozovatelům uranových dolů, těžařským firmám, samosprávám a vládě komplikují domorodí obyvatelé indiánského kmene Dene, kteří se po více než 30 letech od otevření uranových dolů rozhodli znovu se zapojit do vládních debat a bránit své nároky na půdu a zdravou krajinu poskytující jim živobytí. Od listopadu 2014 táboří skupina s názvem „[Aliance severních lovců kožešin](#)" (NTA) na Saskatchewan Highway 955 kvůli zablokování vstupu těžařům na jejich území, a na konci ledna 2015 se sešlo kolem 150 příznivců Aliance k diskuzi o jejich budoucích cílech.

Na této lednové schůzce se shodli, že nejdůležitější je vzájemná pomoc při stavbě domů a vzdělávání na téma vztahu k půdě a úcty k přírodě. „Jakmile bude půda opuštěna, obsadí ji a budou si dělat, co chtějí." říká Candyce Paul, mluvčí Aliance a člen protijaderného „[Výboru pro budoucí generace](#)" (CFG). Že je jeho tvrzení oprávněné, dokládá Brian Grandbois, stařešina z Cold Lake, kde momentálně zažívají problémy s ropnými skvrnami a úniky milionů litrů ropy do spodních vod: „Dovolili jsme přivandrovalcům přijít, a protože jsme k nim byli tak laskaví, teď nemáme nic."

Aliance je pevně rozhodnutá dosáhnout svého i přesto, že federální vláda nejen omezuje práva tzv. Prvních národů (FN), ale také ořezává milióny z jejich rozpočtu – což má dopad na zdravotnické, vzdělávací a pracovní programy – a zároveň motivuje severany k práci v dolech prostřednictvím multi-miliónových dotací na školení. Přitom vláda prohlašuje, že vychovává domorodé obyvatele k „soběstačnosti" snížením finančních prostředků, ale ve skutečnosti vytváří jejich závislost na příjmech z těžby.

„*Chceme, aby se naši lidé nikdy nezapojovali do těžby. Nikdy,*" říká Paul. „*Když je pak po všem, budete mít celou generaci lidí, kteří nemají vůbec nic.*" A dodává: „*Raději si chceme vytvořit místní, udržitelnou ekonomiku, která nepřekáží lidem v žití ... Snažíme se propagovat obnovitelné zdroje energie. Snažíme se podporovat alternativní bydlení, výchovu k nezávislosti a projekty na místní potravinovou soběstačnost.*"

"*To je poprvé, kdy se lidé kmene Dene ozývají silným hlasem,*" říká Don Montgrand, který je v táboře od prvního dne a byl jmenován jako jeden z lídrů na policejní příkaz. "*Musíme to udělat,*" říká Don. "*Pro naše děti. Pro další generace.*"

Z článku na http://www.vice.com/en_ca/read/a-dene-alliance-formed-to-resist-uranium-and-tar-sands-mining-in-saskatchewan-892 přeložila Olga Kališová

I nízké dávky radioaktivity mohou vyvolat u dětí leukémii nebo nádor mozku

Nově publikovaná studie švýcarských vědců ukázala, že i nízké dávky radioaktivity z přírodního pozadí mohou ovlivnit výskyt některých typů rakoviny u dětí, zejména leukémií nebo nádorů mozku. Rozsáhlá studie analyzovala rozdíly ve výskytu různých typů rakoviny u dětí žijících na celém území Švýcarska, a to podle oblastí lišících se hladinou pozadové přírodní radiace. [Výsledky výzkumu](#) zveřejnil na svých webových stránkách specializovaný americký vědecký časopis Environmental Health Perspectives.

Většina informací o rakovinotvorných účincích radiace u dětí pochází doposud hlavně z výzkumů, které studovaly zdravotní stav dětí vystavených středním nebo vysokým dávkám záření. Převážně šlo o přeživší oběti atomového bombardování Japonska nebo o dětské pacienty, kteří byli vystaveni léčebnému

ozařování. Na základě těchto studií byl odvozen vztah mezi dávkou radiace a vznikem rakoviny. Není však jasné, zda je možné tento vztah využít také pro mnohem běžnější oblast vystavení nízkým dávkám radiace, jaké představuje například působení přírodního radiačního pozadí nebo lékařských diagnostických metod.

To byl jeden z důvodů, proč se skupina švýcarských odborníků rozhodla analyzovat data ze sčítání lidu, z národního dětského onkologického registru a z radiačního modelu přírodní radiace ve Švýcarsku. Do výzkumu se zapojili experti z Univerzity v Bernu, z Univerzitní dětské nemocnice v Curychu, z Univerzity v Bazileji nebo z Dětské kantonální nemocnice v Lucernu. Vzhledem ke svému rozsahu byla studie financována z několika zdrojů, například švýcarským Spolkovým úřadem pro veřejné zdraví (BAG), Krebsliga Schweiz nebo Švýcarským národním fondem pro podporu vědeckého výzkumu.

Do výzkumu bylo zařazeno celkem 2 093 660 dětí narozených v letech 1990 až 2000, které byly sledované do roku 2008. Výskyt rakoviny byl hodnocen na základě údajů švýcarského dětského onkologického registru a celkem bylo identifikováno 1782 případů rakoviny. Mezi nimi bylo 530 případů leukémie, 328 případů lymfomu a 423 nádorů centrálního nervového systému.

Na základě údajů o místě bydliště dětí a na základě radiačního modelu vycházejícího z kombinace metod pro stanovení dávky záření byl hodnocen výskyt jednotlivých typů rakoviny v oblastech s různě vysokými hladinami pozadí radiace. Děti byly rozděleny do 4 skupin podle úrovně radiace, které byly vystaveny v různých regionech Švýcarska. Do skupiny nejméně exponované byly zařazeny děti žijící v oblastech, kde hodnota pozadí radiace nepřekračuje 100 nSv/h, další skupiny žily v oblastech vystavených hodnotám 100 až 150 nSv/h, 150 až 200 nSv/h a nejvíce zatížená skupina byla vystavena hodnotám nad 200 nSv/h. Podle údajů Státního úřadu radiační ochrany jde o hodnoty odpovídající také přírodnímu pozadí v České republice.

Pro vyloučení možnosti, že rozdíly ve výskytu rakoviny u dětí byly způsobeny jinými vlivy, hodnotili odborníci i celou řadu dalších faktorů. Například možnou souvislost s porodní vahou dětí, se vzdáleností bydliště od nejbližší silnice s intenzivním provozem, se vzdáleností od nejbližších televizních a rozhlasových vysílačů, se vzděláním rodičů, se socioekonomickým statutem, s mírou urbanizace atd.

U dětí žijící v oblastech Švýcarska s vyšší hodnotou pozadí přírodní radiace našla studie vyšší celkový výskyt dětské rakoviny, zejména v případě leukémie a nádorů mozku. U těchto typů rakoviny měly děti ve skupině s nejvyšší hodnotou pozadí radiace (nad 200 nSv/h) zhruba dvojnásobné riziko vzniku leukémie nebo nádoru centrální nervové soustavy v porovnání s dětmi vystavenými nejnižšími hladinami radiace (pod 100 nSv/h).

Naproti tomu nebyla nalezena souvislosti mezi výskytem sledovaných typů rakoviny u dětí a žádným z dalších sledovaných faktorů, jako je vzdálenost jejich bydliště od nejbližší dálnice nebo elektrického vedení vysokého napětí, porodní hmotnost dětí nebo vzdělání rodičů.

MUDr. Miroslav Šuta – odborný konzultant v oblasti ekologických a zdravotních rizik

Regionale Unterschiede in der natürlichen Strahlenbelastung

Dosisleistung (nSv/h)

QUELLE: JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RADIOACTIVITY

NZZ-INFOGRAFIK/lea

Jaderná energetika bez příkras

„Jaderná energetika bez příkras“, tak se jmenuje brožurka, kterou sdružení Jihočeské matky vydalo v prosinci loňského roku.

Zdá, že naprostá většina české veřejnosti se staví k využívání a dalšímu rozvoji jaderné energetiky kladně. Obecně to však neplatí. Mnozí si totiž začínají uvědomovat, že jaderná energetika má i svá úskalí. Nejde přitom jen o ekonomickou stránku věci (jaderná energetika není levná, což se naposledy ukázalo při zrušení tendru na stavbu nových bloků v Temelíně, kdy ČEZ bez státní podpory odmítl záměr realizovat). Jde například také o problematiku ukládání vyhořelého jaderného paliva, vlivu radionuklidů na lidské zdraví či o nerespektování práv občanů při umísťování jaderných zařízení. O těchto aspektech přemýšlí nejen část široké veřejnosti, ale i některé osobnosti. A právě jejich názory jsou obsahem brožurky. Najdete v ní názory Táni Fischerové, Nadi Johanisové, Petra Uhla, Petra Vacka a dalších.

Pokud byste o brožurku měli zájem, můžete Jihočeské matky kontaktovat mailem (jcm@ecm.cz) – brožurku vám poté zašlou v elektronické podobě či si ji po dohodě můžete vyzvednout v kanceláři Jihočeských matek (Kubatova 6, 370 04 České Budějovice).

Monika Machová Wittingerová

Nový průzkum: 2/3 obyvatel chce energetiku založenou na úsporách nebo obnovitelných zdrojích. Jádro a uhlí podporuje jen pětina

Dvě třetiny obyvatel ČR chtějí, aby stát založil svoji energetickou politiku především na podpoře zateplování domů a jiných úspor nebo na využívání větrné, solární či vodní energie. Jen 13 % lidí nejvíce preferuje koncepci založenou na jaderné energetice. A pouhých 7 % si myslí, že by stát měl hlavně zajistit energetice dostatek uhlí. Proti stejnému průzkumu před třemi lety tak skoro o třetinu ubylo přesvědčených zastánců jaderné a uhelné energetiky.

Ministr Jan Mládek (ČSSD) přitom navrhuje ve vládou projednávané Aktualizaci státní energetické koncepce a Akčním plánu pro rozvoj jaderné energetiky pravý opak toho, čemu dávají přednost lidé.

Nové výsledky přinesl nezávislý průzkum veřejného mínění, který pro Hnutí DUHA provedla sociologická agentura Focus letos v březnu. Kompletní průzkum je [ke stažení zde](#). Předchází se uskutečnil v září 2012. Průzkum opakovaně zjišťoval, co by podle dotazovaných stát měl udělat pro to, aby za deset let lidé platili méně za energii.

Jaderné energetice přibylo během posledních tří let výrazně odpůrců. Každý pátý respondent zařadil větší podporu jaderné energetice na poslední místo v žebříčku (přitom před třemi lety to byl jen každý devátý). Plných 76 % dotazovaných dále uvedlo, že stát by měl obce a domácnosti podpořit v jejich snaze vyrábět si elektřinu pro svou spotřebu a stát se tak méně závislými na velkých energetických firmách, jako jako je ČEZ nebo E.On.

Hnutí DUHA kritizuje ministra průmyslu Jana Mládku, že v návrhu Aktualizace státní energetické koncepce zcela promarnil příležitost, jak snížit závislost české ekonomiky a rodin na uhlí i na zemním plynu a ropě z Ruska. Ekologické organizace ministrowi také vytýkají, že kvůli stavbě nových jaderných bloků chce zatížit české rodiny a firmy desítkami miliard ročně.

Zdeněk Dyrtr z Agentury Focus řekl: „Ve srovnání s výsledky průzkumu z roku 2012 je patrný skoro třetinový odklon od preferencí podpory stavby jaderných elektráren a zajišťování zásob uhlí a naopak mírný příklon k podpoře zateplování

domů a úspoře energií. Nejvýraznější posun však nastal v případě strategie, kdy stát ponechá energetiku volnému trhu – na první místo tuto strategii umístilo o 7 % respondentů víc, než v roce 2012.“

Martin Mikeska, energetický expert z Hnutí DUHA, řekl: „Je dobře, že ministr Mládek nepodléhá průzkumům jako svého času Jiří Paroubek, ale prosazovat drahé jaderné bloky a prolamovat limity těžby v době, kdy jejich podpora dramaticky klesá, se skoro podobá politické sebevraždě. Uhlí a jádro jako hlavní pilíře české energetiky podporuje už jen každý pátý Čech či Češka. Naopak těch, kteří považují uran a uhlí za nejhorsí variantu, je už čtyřicet procent. A tři čtvrtiny lidí chtějí podporu státu pro domácnosti, majitele bytových domů a obce, aby si mohli samy vyrábět elektřinu pro svou spotřebu a stali se tak méně závislími na velkých energetických firmách, jako jako je ČEZ, E.On a další.“

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Francie: 100 % výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů?

Podle francouzské vládní zprávy bude 100 % výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů do roku 2050 ve Francii levnější než 50 % výroby elektřiny z jaderných elektráren. Zpráva Francouzské agentury pro životní prostředí a energii (ADEME) došla k závěru, že uspokojení francouzské poptávky po elektřině z obnovitelných zdrojů do roku 2050 by stálo zhruba stejně tolik co plán, který je v současné době upřednostňován prezidentem a Ministerstvem životního prostředí, udržitelného rozvoje a energetiky (MEDDE), tj. pokrytí francouzské energetické spotřeby z 50 % jadernými elektrárnami, 40 % obnovitelnými zdroji a 10 % fosilními palivy do roku 2050.

ADEME údajně měla zveřejnit tento dokument 14.-15. dubna, ale odložila jej v důsledku jeho rozpracovanosti. Nicméně, kopii zprávy získala francouzská média a zveřejnila jej s cílem vyvolat debatu o francouzské energetické politice. 120-ti stránková zpráva byla napsána za přispění Generálního ředitelství pro energetiku a klima (DGEC), které funguje v gesci francouzského ministra životního prostředí, a obsahuje dovětek „za účelem dosažení robustnosti a vědecké solidnosti byly hypotézy a výsledky prověřeny vědeckým výborem národních a mezinárodních odborníků“.

Mezi další zajímavosti zprávy patří:

- Potenciální výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů ve Francii do roku 2050 (1268 TWh ročně) trojnásobně převyšuje předpokládanou národní poptávku po elektřině pro toto období (422 TWh). Dosažení tohoto cíle vyžaduje řízenou poptávku, která snižuje spotřebu o 14 %, a to i přes předpokládané zvýšení francouzské populace o 6 milionů obyvatel.

- Dosažení 100 % mixu elektřiny z obnovitelných zdrojů bude vyžadovat rozmanitost zdrojů. Studie předpokládá mix 63 % pobřežních a vnitrozemských větrných elektráren, 17 % solárních elektráren, 13 % vodních elektráren a 7 % tepelných elektráren (včetně geotermálních). Regiony s největším potenciálem pro rozvoj obnovitelných zdrojů jsou: Akvitánie, Bretan, Midi-Pyrénées, Pays de la Loire, Provence-Alpes-Côte d'Azur a Rhône-Alpes.

- Zpráva předpokládá, že cena elektřiny bez spotřební daně vzroste o 30 % do poloviny století, ať už se Francie rozhodne pro 100 % mix obnovitelné energie nebo pro kombinaci 50 % jaderné energie, 40 % energie z obnovitelných zdrojů a 10 % energie z fosilních paliv (především ze zemního plynu).

- V letech 2019 a 2025 dosáhne téměř polovina z 58 jaderných reaktorů ve Francii čtyřicátý rok životnosti, pro kterou byly navrženy. I v případě, že jim bude prodloužena licence, musí být vybaveny novější technologií, u které cena neustále vzrůstá. Vyřazování reaktorů také zvyšuje náklady.

Olga Kališová

Větrná elektrárna na pařížské Eiffelovce

Zelená energie si dokázala najít cestu na jednu z nejznámějších staveb světa, Eiffelovu věž Paříži. Před nedávnem na ní byly instalovány dvě větrné elektrárny, které zásobují elektřinou restauraci a návštěvnické centrum v prvním patře věže.

Elektrárna má podobu dvou horizontálních turbín, které se otáčejí nad návštěvnickým pavilonem ve výšce 120 metrů. Natřeny a konstruovány jsou tak, že s vizáží věže zcela splývají a ze země téměř nejsou vidět. Zařízení, vyvinuté americkou firmou UGE International, má výkon 10 000 kWh a dokáže využívat proudění větru ze všech světových stran. Instalace turbín si vyžádala nasazení vrtulníku a speciálně vyrobených lanových navijáků.

Kromě větrné elektrárny se může „Eiffelovka“ pochlubit dalšími pokrokovými prvky: solární termickými panely, umístěné na střeších obou návštěvnických center, pokrývají potřebu 50% teplé vody. Ke splachování toalet slouží dešťová voda, pro veškeré osvětlení se používají LED lampy. Všechna opatření jsou součástí programu francouzské vlády na maximální snížení produkce CO₂, přičemž Eiffelova věž jako jeden ze symbolů země má být výkladní skříní tohoto snažení.

Jakub Šiška, Sonne und Freiheit

ZELENÉ PERLY ZA ROK 2015

„Dnes tady se studií vystoupil pan docent Ouředníček z Karlovy univerzity a jsem rád, že se dohodl s představiteli Hospodářské komory tady v Třebíči a ti mu zpřístupnili cestu ke statistickým datům a dalším věcem. Vždycky je to poměrně složité interpretovat podobné studie a výsledky, ale tato skutečně ukazuje, že Třebíčsko a celá jižní část Vysočiny by velmi významně ekonomicky a dlouhodobě utrpěla, pokud by se Dukovany měly odstavovat nebo i nerozšiřovat. Jakkoli jsou ta současná čísla na vodě, což i autoři přiznávají, tak jejich závěr je nezpochybnitelný.“

Vladimír Dlouhý, prezident Hospodářské komory, „Odpor vůči jaderné energetice je krátkozrakost“, Třebíčský deník, 27. 3. 2015

Příběhy české přírody přiblíží pravdy a mýty o přírodě kolem nás

Příběhy české přírody jsou populárně naučným projektem, který seznámí veřejnost s překvapivými poznatky o české přírodě. Projekt má za cíl představit nové vnímání vztahu člověka a krajiny a veřejnost do tohoto poznávání zapojit. Upozorní, že činnost člověka často nečekaně přírodu obohacuje. Za vzdělávacím projektem stojí odborná organizace Beleco, která se dlouhodobě zabývá ochranou přírody v ČR i zahraničí, a další partnerské organizace.

„Chceme veřejnosti představit pestrost přírody na nejrůznějších místech kolem nás. Aktivní působení člověka v přírodě zdaleka nemusí mít vždy negativní dopad na

biodiverzitu. Některé příběhy budou pro veřejnost určitě překvapující, např. že bývalé vojenské prostory jsou nazývány novou českou divočinou právě pro své velké přírodní bohatství,“ odhaluje témata Příběhů české přírody Jan Dušek, ředitel Beleca.

Součástí projektu bude mimo jiné vzdělávací internetový portál, série exkurzí v terénu, fotografická soutěž a v neposlední řadě také nový dokumentární film, který vzniká v produkci Radima Procházky a v režii Mariána Poláka, režiséra úspěšného přírodovědeckého seriálu Živé srdce Evropy. *„Projekt, který byl schválen začátkem roku, je již v plném proudu. Nyní dokončujeme multimediální vzdělávací portál a témata exkurzí, které budou probíhat ve všech regionech ČR. Završením kampaně bude v dubnu 2016 premiéra dokumentárního filmu,“* říká Veronika Němcová, marketingová manažerka Beleca.

Kromě aktivit zaměřených na širokou veřejnost zahrnuje projekt ve spolupráci s Fórem ochrany přírody také aktivity cílené na odbornou veřejnost, např. webináře a semináře týkající se šíření nových poznatků o ochraně české přírody. Zahraničním partnerem je norská organizace zabývající se ochranou přírody GRID Arendal.

Tisková zpráva Beleca

Sýčkovci u nás hrozí vymření a ornitologové se pokusí o jeho záchranu

Sýček býval ještě před sto lety naší nejběžnější sovou. Jen v ČR hnízdily desítky tisíc párů. Tato malá sovička patřila ke každodennímu životu našich předků, což se i odráží v řadě lidových pověr a přísloví. Během posledních desetiletí však sýčků dramaticky ubylo a v současnosti hnízdí méně než 100 párů. Ornitologové proto připravují záchranný program, který by měl sýčkům pomoci.

„Hlavními příčinami úbytku sýčků jsou velkoplošné změny v zemědělské krajině, které vedly k ztrátě pestrosti a rozmanitosti hospodaření. To se projevilo v úbytku potravních a hnízdních příležitostí,“ říká Martin Šálek z Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR. Intenzivní používání pesticidů výrazně snížilo početnost hmyzu, jako jsou kobylky a brouci, kteří jsou spolu s hlodavci hlavní potravou sýčků. Mnoho sýčků uhynie i na silnicích či v různých svise postavených rourách či nádržích s vodou a melasou. *„Jen v jedné ocelové trubce od fukaru na seno jsme nedávno objevili 28 mrtvých sov pálených, které patří mezi silně ohrožené ptací druhy, a z poslední doby máme i několik záznamů o úmrtí sýčků v těchto*

objektech," dodává Šálek. Sovy jsou přirozeně zvědavá zvířata a neodolatelně je lákají různé temné dutiny. Co dříve bývalo výhodou — v dutině stromu byla sova v bezpečí — se v dnešní technické krajině stává smrtelnou pastí. Typickým hnízdištěm sýčků bývaly staré doupné stromy v zemědělské krajině. „Nicméně v současné době sýček obývá výhradně bezprostřední okolí lidských sídel, nejčastěji vesnice se stodolami, stájemi a jinými hospodářskými budovami, ale nevyhýbá se ani větším městům," popisuje Šálek.

Od letošního roku připravuje Česká společnost ornitologická ve spolupráci s Ústavem biologie obratlovců Akademie věd ČR program ochrany sýčků, který je financovaný z Ministerstva životního prostředí a tzv. Norských fondů. „Prvním krokem je celorepublikové mapování, abychom věděli, kde poslední sýčci žijí a kam máme zaměřit úsilí o jejich záchranu. Následovat budou jednání s místními zemědělci, aby měli sýčci kde lovit potravu. Na tyto zkušenosti navážeme v dalším roce návrhem komplexního dlouhodobého záchranného programu. Chceme-li, aby u nás sýčci hnízdili i v budoucnosti, musí spojit síly stát, ornitologové i zemědělci. Věříme, že se to podaří," uvedl ředitel ČSO Zdeněk Vermouzek.

Ornitologové také vyzývají veřejnost, aby se zapojila do mapování této sovy. „Zaznamenáte-li výskyt sýčka ve Vašem okolí, budeme moc vděční, pokud nám informaci poskytnete. Každý záznam má ohromnou hodnotu," popisuje Martin Šálek. Na internetových stránkách www.birdlife.cz/sycek naleznete další informace včetně ukázky jeho hlasu a kontaktů na koordinátory mapování.

Tisková zpráva ČSO

Houkající demonstrace

Na vlastní oči jsme se přesvědčili, jak jsou sovy plaché. Například do míst, kde jsme na ně čekali, vůbec nepřiletěly. Přesně touto parafrází z Cimrmanova Němého Bobše lze vyjádřit průběh naší letošní první přírodovědné vycházky „Soví houkání ve Čtyřech Dvorech“. Ačkoli jsme procházeli místy, na nichž se prokazatelně vyskytují kalousi ušatí, a končili na místě, kde lektor vycházky Petr Veselý slyšel těsně před začátkem houkat puštíka obecného. Kromě sídlištních kosů, kteří v panice prchali, nereagovalo na

reprodukováné soví hlasy vůbec nic. Jedinou sovou, kterou si tak mohly přítomné děti pohladit, byl vycpaný výr stojící jako lákadlo u odchytné sítě.

Snad první zkušenost s letošními vycházkami neodradí případné zájemce o ty další. I když většina účastníků s námi vydržela až do konce. Musel na nás ale být zajímavý pohled. Osmdesát lidí nejrůznějšího věku postupuje v sevřeném šiku za vousatým mužem, který má v ruce houkající reproduktor. Skoro jsme si říkali, jestli na nás někdo nezavolá policii. To víte, na sídlišti Máj se v poslední době demonstruje poměrně často.

Jiří Řehounek

Didus ineptus

„Do vody, do vln do vysokých / perutí biju, / na Mauriciu / před lety pták žil, tož Didus ineptus...“ veršoval Petr Bezruč v básni pojmenované dnes již neplatným vědeckým názvem blbouna nejapného. Dnes už správně píšeme „dronte mauricijský“ alias „Raphus cucullatus“, ale Slezské písně kvůli tomu přepisovat nebudeme.

K drontemu se váže celá řada omylů, které zčásti vyplývají z faktu, že nám po tomto velikém nelétavém holubovi mnoho nezbylo. Mnohdy ani nevíme, co je vlastně omyl. Někteří autoři tvrdí, že dronteho vyhubili námořníci, kteří ho prostě snědli, což dokládají texty o chutnosti jeho masa. Oponenti citují texty o nechutnosti masa a hledají jiné příčiny vyhynutí.

Tradovalo se, že drontové byli tři. Kromě toho mauricijského měli žít jeho příbuzní také na sousedních ostrovech Réunion a Rodriguez. Jenže po réunionském druhu se nenašly žádné kosti, takže se spíše zdá, že zprávy o něm popisovaly nelétavý druh ibisa, jehož kosti se naopak našly.

A v jedné věci se mýlil i slezský bard Bezruč, ačkoli jinak prokázal na svou dobu pozoruhodné přírodovědné znalosti: „Tich nastavil zobák jen prosebný, křivý, / vyhasl jak alka, jak vyhyne kivi.“ Tak tato předpověď mu zatím naštěstí nevyšla.

Jiří Řehounek

Glyfosát: Nejběžnější pesticid na českých polích nově mezi karcinogeny

Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny (IARC) nově na seznam karcinogenů zařadila pět organofosfátových pesticidů - herbicid glyfosát a insekticidy melathion, diazinon, tetrachlorvinphos a parathion. Nejvýznamnějším mezi nimi je glyfosát, který je jednoznačně nejčastěji používaným pesticidem na polích v České republice a patrně také celosvětově. Běžně se s ním lidé setkávají v přípravku prodávaném pod komerčním názvem Roundup, který vlastní americká agrochemická firma Monsanto.

Glyfosát je účinnou látkou dnes patrně vůbec nejčastěji používanou v pesticidech, protože zabíjí velice široké spektrum rostlin a je základem univerzálně používaných zemědělských herbicidů. Neužívá se jen zemědělství, ale i v parcích, na sportovištích, na nádražích a železničních tratích nebo v soukromých zahradách. Protože jsou dostupné jen omezené informace o tom, nakolik jsou glyfosátu vystavení lidé, rozhodly se v roce 2013 evropské ekologické nevládní organizace zorganizovat indikativní průzkum, v rámci kterého německá nezávislá laboratoř provedla analýz vzorků moči dobrovolníků z 18 zemí, včetně České republiky. Rozbory prokázaly glyfosát v moči téměř poloviny testovaných osob, mimo jiné také u 6 z 10 testovaných obyvatel ČR.

Glyfosát v rostlinných buňkách blokuje enzym nezbytný pro tvorbu esenciálních aminokyselin, a právě proto je schopen hubit rozmanitou škálu rostlin. V zemědělství se glyfosát používá jak odstranění plevelů před setím nebo před vyklíčením semen, tak před sklizní k postřiku obilovin, řepky nebo slunečnice k jejich vysušení, tzv. desikace.

V České republice bylo za rok 2013 oficiálně spotřebováno více než 935 tun glyfosátu, což je více než 1/6 celkové spotřeby pesticidů u nás. Glyfosát byl v posledních letech vůbec nejvíce používaným pesticidem v Česku, přičemž téměř

polovina jeho spotřeby v roce 2013 byla použita na obiloviny (451,6 t) a třetina (312 t) na olejninu, zejména řepku.

K dramatickému zvýšení spotřeby glyfosátu došlo v důsledku zavedení geneticky manipulovaných organismů (GMO), které jsou odolné vůči působení tohoto pesticidu. V průběhu zavádění GMO do zemědělství v USA v letech 1994 až 2009 došlo k více než zdesetinásobení spotřeby glyfosátu. Pokud by Česká republika nebo Evropská unie schválila používání geneticky modifikovaných plodin rezistentních vůči glyfosátu, které jsou běžné v USA, lze předpokládat podobný nárůst spotřeby tohoto pesticidu.

Aktuálně Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny (IARC) klasifikovala glyfosát jako pravděpodobný karcinogen pro člověka (skupina 2A). Tato specializovaná agentura Světové zdravotnické organizace (WHO) konstatovala, že u lidí existují omezené důkazy proto, že glyfosát vede ke vzniku tzv. ne Hodgkinsonských lymfomů. Důkazy pro karcinogenitu u člověka pocházejí zejména ze studií vystavení glyfosátu v zemědělství v USA, v Kanadě a ve Švédsku.

IARC dále považuje za dostatečné důkazy toho, že glyfosát může způsobovat rakovinu u laboratorních zvířat. Experti upozornili i na to, že glyfosát způsobuje poškození DNA a chromozomů v lidských buňkách. Zmíněna je komunitní studie, která popsala nárůst markerů chromozomálních aberací (mikrojader) v krvi místních lidí poté, co byly pesticidy s obsahem glyfosátu stříkány v okolí.

Kromě karcinogenity vzbuzuje obavy lékařů možnost, že by glyfosát mohl narušovat lidský hormonální systém. Pokusy na zvířatech totiž v případě vystavení březích samic glyfosátu ukazují narušení hladiny hormonu testosteronu u samčích potomků. Dále studie na buněčných kulturách zjistila schopnost glyfosátu blokovat receptory samčích pohlavních hormonů androgenů a také možnost zpomalení tvorby ženského pohlavního hormonu estrogeneru. Vzhledem k možným účinkům glyfosátu jako tzv. endokrinního disruptoru by měly být opatrné hlavně ženy těhotné nebo plánující rodinu. Ukazuje se totiž, že k účinkům látek narušujícím hormonální systém je nejcitlivější plod vyvíjející se v děloze.

Miroslav Šuta (se souhlasem autora převzato z <http://suta.blog.respekt.ihned.cz/>)

ČR musí zlepšit ovzduší, jinak jí hrozí vysoké sankce

Evropská komise vydala upozornění, kterým vyzývá Českou republiku k urychlenému řešení znečištění ovzduší. Pokud ČR nepředloží jasný plán pro splnění požadavků směrnice, může jí hrozit od Komise žaloba u Evropského soudu a následně vysoké sankce. Evropská Komise již dříve ČR upozorňovala na překračování emisních limitů, ČR však nebyla dosud schopná předložit uspokojivá řešení situace.

Evropská komise vydala tzv. doplňující upozornění, ve kterém opět poukazuje na překračování imisních limitů a vyzývá Českou republiku k zavedení účinných opatření, která by omezila množství prachových částic (PM10) v ovzduší. Pokud ČR nepodnikne kroky ke zlepšení kvality ovzduší, musí počítat s tím, že Komise může vymáhat své požadavky u soudu. V případě, že by soud rozhodl ve prospěch Komise, hrozily by ČR vysoké pokuty.

Při vstupu do Evropské unie v roce 2005 začaly pro ČR platit evropské směrnice, které mimo jiné stanovovaly i limity pro znečištění ovzduší prachovými částicemi. Tyto limity jsou u nás dlouhodobě překračovány, zvláště v průmyslových oblastech (oblast Ostravska, Ústecka) a ve velkých městech (Praha a Brno).

V roce 2013 zahájila Evropská komise řízení s ČR kvůli porušování Smlouvy o fungování EU, právě kvůli překračování imisních limitů prachu. Komise opakovaně upozorňovala ČR, že nedodrжуje stanovené limity a že by měla zavést efektivní opatření, která by vedla v co nejkratším čase ke snížení množství prachových částic v ovzduší.

Postup Komise potvrzuje, že problém znečištění ovzduší v ČR je závažný a již ho dále nebude možné ignorovat. Organizaci Frank Bold se nedávno podařilo obhájit u soudu práva občanů žijících v nejméně postižených oblastech. Krajský soud v Ostravě potvrdil, že Moravskoslezský kraj postupoval nezákonně, když nezavedl opatření pro snížení množství prachových částic v ovzduší, čímž porušil práva občanů na příznivé prostředí a na ochranu zdraví.

„Postup Komise dokazuje závažnost situace přetrvávajícího překračování závazných limitů pro ochranu zdraví občanů. Evropský soud již několikrát potvrdil, že občané žijící v postižených oblastech mají právo od příslušných úřadů požadovat, aby byla přijata opatření ke zlepšení situace, a využít k tomu dostupných právních prostředků. Nedávné rozsudky z Ostravy následují tuto praxi a potvrzují právo občanů domáhat se svých práv právní cestou,“ komentuje postup Komise Kristína Šabová, právnička Frank Bold.

V podobné situaci jako nyní Česká republika se v říjnu loňského roku ocitly i jiné státy EU, Španělsko a Řecko, a v únoru 2015 pak Polsko, Komise jim na navržené opatření pro zlepšení ovzduší dala lhůtu dva měsíce.

Tisková zpráva Frank Bold (redakčně upraveno)

Mýto po roce 2016: Promarní stát opět šanci?

Ministr dopravy připravil pro vládu dlouho očekávaný Koncept řešení mýtného systému po roce 2016. Bez širší diskuse a s použitím nepřesných argumentů v něm ministerstvo odmítá možnost rozšířit zpoplatnění na silnice nižších tříd. Čekají na to přitom desítky obcí zatížené nákladní dopravou. Pokud jde o samotnou soutěž na nového provozovatele mýta a aktuální návrh ministra na prozatímní prodloužení smlouvy s firmou Kapsch, stát by si měl dobře promyslet, jak zajistí skutečně otevřený a transparentní tendr na nového provozovatele mýta, aby se neopakovala situace z roku 2005.

Ministerstvo dopravy uvádí v Konceptu některé nepřesné a zavádějící argumenty proti možnému rozšiřování mýta na silnice nižších tříd. Dočteme se například, že mýtný systém nemůže sloužit jako nástroj regulace dopravy, a to z důvodu pravidel pro nastavování mýtných sazeb v rámci EU, které

neumožní využívat mýto jako efektivní regulační nástroj. Evropská unie však řeší pouze zpoplatňování silnic zahrnutých v síti TEN-T (tedy evropsky významné trasy) a nijak nebrání státům regulovat zpoplatněním dopravu na silnicích nižších tříd.

Jako další argument uvádí ministerstvo ekonomickou nevýhodnost zpoplatnění silnic nižších tříd (aniž by uvedlo, z jaké analýzy vychází). Nebere přitom v potaz obrovské náklady, které dnes vznikají objížděním zpoplatněných tras (škody na silnicích, znehodnocené nemovitosti, škody na zdraví, ušlé zisky na mýtném aj.). Eliminace těchto škod, které dnes nejsou ničím kompenzovány, by byla značným, i ekonomickým přínosem. Ministerstvo se zároveň obává, že by se musela část příjmů z mýtného přesměrovat krajům vzhledem k tomu, že silnice nižších tříd jsou v jejich majetku. Vůbec však neřeší, že krajům dnes vznikají zejména v důsledku objíždění zpoplatněných tras velké škody, z mýtného přitom nedostávají na opravy svých silnic žádné prostředky.

Dopravní federace také nesouhlasí s tvrzením, že řešení problému zatížení obcí kamiony přinese novela Zákona o pozemních komunikacích, kterou nyní projednává Poslanecká sněmovna. Novela má údajně posílit možnosti obcí zakázat tranzit těžké dopravy na svém území prostřednictvím zákazových značek. Ve skutečnosti návrh, který předložilo ministerstvo, pouze posiluje pravomoci policie, která dosud významně „přispívala“ k tomu, že se nedařilo místní úpravy provozu (zákazové značky) prosazovat. Zároveň je skutečností, že zákazové značky v řadě případů nejsou dodržovány a nejsou systémovým řešením problému.

Ministr dopravy v nedávném rozhovoru pro ČT vyjádřil názor, že mýto má být zdrojem financí na opravy silnic a prostřednictvím regulace výše sazeb by mělo přispět k přesunu dopravy ze zatížených silnic na železnici, čímž by si stát šetřil silniční infrastrukturu. S tímto tvrzením lze jen souhlasit. Nabízí se však logicky argument, že je na prvním místě třeba odklonit těžkou dopravu ze silnic nižších tříd, které nejsou na takovou zátěž vůbec stavěné a dochází k jejich enormnímu poškození.

Pokud jde o přípravu výběrového řízení na nového provozovatele mýtného systému, je klíčové, aby ministerstvo skutečně zajistilo zcela transparentní a technologicky neutrální výběrové řízení a aby nezůstalo pouze u původního záměru a slibů, jako se tomu stalo v případě první soutěže na mýtný systém vyhlášené v roce 2005. Ta nejen, že nebyla technologicky neutrální a vyřadila ze soutěže všechny uchazeče, kteří nabízeli jiný než mikrovlnný systém (čímž nebylo možné ani cenově porovnat různé technologie), ale díky smlouvě a jejím postupně přijatým dodatkům byla pro stát z mnoha důvodů ekonomicky nevýhodná a znemožnila dokonce realizaci původně plánovaného rozsahu zpoplatnění.

„Za současné situace, kdy je těžkou dopravou v důsledku objíždění zpoplatněných tras zatíženo velké množství obcí a problém se nedaří dlouhodobě vyřešit, se ministerstvo z nepochopitelných důvodů a aniž by proběhla jakákoli diskuse, vzdává možnosti monitorovat a regulovat dopravní zatížení na vybraných silnicích nižších tříd. Věřím, že vláda toto apriori omezující a řádně nezodpovědné stanovisko odmítne. Kvalitní koncepce mýta, která by měla být základem pro ministerstvem prosazované technologicky neutrální výběrové řízení, musí vzejít z široké diskuse o potřebných funkcích mýta. V této diskusi mají mít slovo všechny strany, jako jsou obce, kraje, odborníci či zainteresovaná veřejnost,“ uvedla Markéta Šugárková z Dopravní federace.

Tisková zpráva Dopravní federace

Strom roku 2015

Přihlaste strom do ankety Strom roku! Navrhněte do ankety strom, který žije s vámi. Nominovat strom může kdokoli – jednotlivci, rodiny, sdružení, firmy, školy i obce. Podat návrh je velmi jednoduché – nečekají vás žádné složité formuláře. Záleží na vás, jak přihlášku zpracujete.

Anketa je skvělou příležitostí, jak získat finance na péči o stromy. Hlasování mezi dvanácti finalisty je veřejné a zpoplatněné. Jeho výtěžek putuje zpět k navrhovatelům finálových stromů a vy ho budete moci využít k výsadbám, arboristickým ošetřením nebo propagaci (např. vytvoření mapy památných stromů). Loni se pro tyto účely podařilo vybrat více než 185 tisíc korun. Vítězný strom navíc postupuje do prestižní mezinárodní ankety „Evropský strom roku“.

Nominovat strom do ankety je jednoduché:

1. Zjistěte základní parametry stromu (druh, stáří, obvod kmene, lokalita, GPS souřadnice atd.).
2. Vypátrejte z kronik, knížek i od pamětníků „příběh stromu“, nebo nechejte školáky vymyslet vlastní.
3. Pořídte fotografie stromu.
4. Zapojte do tvorby přihlášky také další organizace z vašeho okolí.
5. Vymyslete, co byste udělali s výtěžkem hlasování (ošetření stromu, výsadby, naučná cedule apod.).
6. Odešlete přihlášku do 30. dubna na stromroku@nap.cz nebo poštou na adresu Strom roku, Nadace Partnerství, Údolní 33, 602 00.

Podrobnosti a inspiraci můžete nalézt na www.stromroku.cz.

Bydlet je životu nebezpečné

Pokud je mi známo, patří „přestavba domu“ na přední místo mezi věci, co dělají jen maloměšťáci, a to hned za nošení prošívaných bund a nadávání na Havla. Navzdory tomu jsme se se ženou rozhodli, že náš dům potřebuje přestavět, protože už nemáme kam dávat děti. Kotce na zahradě jsou hezká věc, ale děti v nich nemůžou zůstat celý život.

Při tak velké akci, jakou je rekonstrukce rodinného obydlí, je nezbytné si hned na začátku ujasnit role, které kdo bude plnit. Já se na svou roli stavebníka připravil tím, že jsem si v krámě koupil veliké kladivo a spoustu sekundového lepidla, kdežto žena si jako strážkyně rodinného krbu napůjčovala knížky o feng šuej a o stavbě přímořských haciend. Rozdělili jsme si to spravedlivě: moje žena vybírá odstín dlaždiček v koupelně, kdežto já vybírám peníze ze svého stavebního spoření. Já řeším, kudy bude proudit elektrická energie, zatímco žena řeší, kudy bude proudit energie čchi.

Pro nás muže začíná každá přestavba domu tím, že si naplánujeme, jak dokonale bude dům po přestavbě vypadat, načež ho s gestem haura necháme z větší části zbourat. Při pohledu do jeho trosek pak začneme plakat a naříkat, že na opravu nemáme peníze, sílu ani nervy a že by bývalo nejlepší nechat to tak, jak to bylo předtím. V tu chvíli nastupují ženy, aby nás objaly, ukonejšily a dodaly nám sílu a optimismus tím, že nám začnou uprostřed těch ruin vykládat, kam všude přijdou truhlíky s pelargóniemi.

Teprve, když člověk stojí po kolena ve staré stavební suti, uvědomí si, jaký vývoj v poslední době urazily stavební technologie. Postavit dům je dnes snadné, domy se staví ze samých moderních materiálů jako je

beton, hřebíky a sekundové lepidlo, ovšem právě ze staré suti poznáte, o kolik složitější to měli naši předkové, kteří pro stavbu domů používali hlavně saze, červotoče a shnilotinu.

Jakákoli stavba domu patří podle psychologů k největším životním stresorům, a je to úplná pravda, zvláště pokud se vám pod nohama pořád motají dva další malé stresory, které pištivými hlásky vyžadují pohádku a vykakat. V takové situaci je zhora nemožné vymýšlet rozmístění pelargónií a situaci nám nijak neusnadňuje ani kniha o feng šuej. Podle čínského horoskopu žena zjistila, že na místě, které v domě odpovídá její kariéře a finančnímu zabezpečení, máme záchod. A to je na tom ještě dobře! Podle mého čínského horoskopu totiž máme záchod na místě, které je zodpovědné za můj milostný život. Navíc se ukázalo, že východní filosofie feng šuej je v rozporu s filosofií našeho instalatéra, který nám odmítl vyhloubit na půdě studnu.

Ani druhá ženina kniha, totiž „Dům a jeho tajemné síly“, nás neuklidnila. Náhodně jsem ji otevřel a přečetl si, že „hranaté noční stolky vysílají celé pletence nebezpečných šárů, které doslova rozřezávají naše bezbranná spící těla na tenké proužky“. O pár stránek dál byla spousta obrázků, které radily čtenáři, jak do ložnice nesprávně umístit postel. Jestli vás to zajímá, tak je to jakkoli. Ať si dáte postel kamkoli, pokaždé vás prošpikují nebezpečné šáry. Jediné správné umístění postele je na hřbetě delfína, kde ji ze všech světových stran přidržují andělé a víly.

Takže duchovno při přestavbě domu jsme byli nuceni z praktických důvodů omezit na prosté modlitby. Prostě se modlíme, aby na nás ten barák nepadnul, když se do něj kopne. A kdyby k tomu náhodou došlo, tak se holt nastěhujeme na zahradu k dětem do jejich kotců.

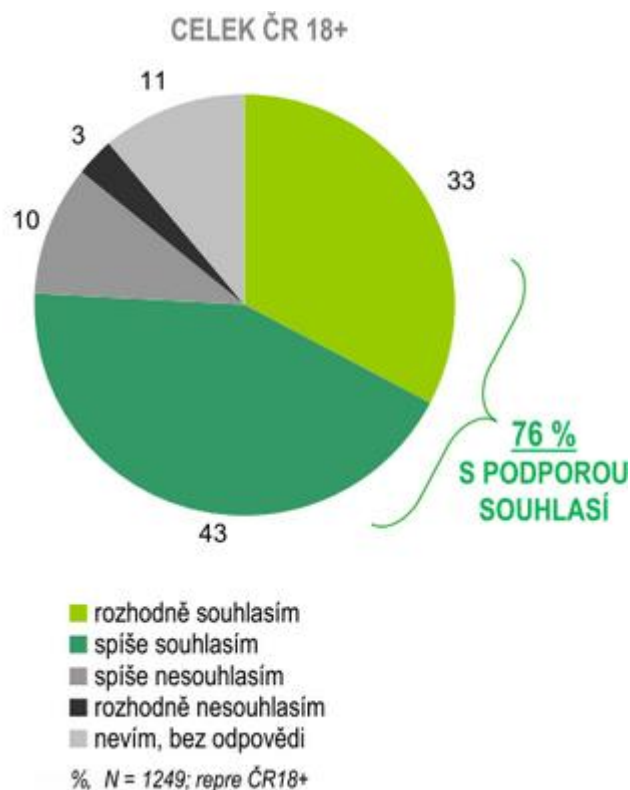
Jan Flaška, autor je špikován šáry

GRAF MĚSÍCE

Názor na podporu energetické soběstačnosti domácností, majitelů bytových domů a obcí

„Souhlasíte s tím, aby stát podporoval domácnosti, majitele bytových domů a obce, aby si mohly samy vyrábět elektřinu pro svou spotřebu? Staly by se tak méně závislémi na velkých energetických firmách jako jako je ČEZ, E.On a další. Jde například o malé sluneční elektrárny umístěné na střechách nebo větrné elektrárny v majetku obce, jejichž elektřinu by s většiny spotřebovaly samy. Pozor, nemáme na mysli velké sluneční elektrárny na polích nebo velké větrné parky.“

Zdroj: Závěrečná zpráva z kvantitativního sociologického výzkumu ENERGETICKÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY POHLEDEM ČESKÉ POPULACE pro Hnutí DUHA, březen 2015

Hnutí DUHA České Budějovice a Calla
Vás srdečně zvou na besedu z cyklu Zelených čtvrtků

„Potřebujeme dálnici D3?“

s Ing. Jiřím Janatou, bývalým starostou obce Psáry

*Má se jezdit od Jadranu k Baltu přes jižní Čechy?
Přivede nová trasa novou dopravu?*

Ve čtvrtek 21. května 2015 od 18:00 hodin

v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.

Více informací:

Hnutí DUHA České Budějovice, Dlouhá 134, Kaplice, tel: 380 311 459
ceskebudejovice@hnutiduha.cz, <http://www.hnutiduha.cz>

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Calla Vás srdečně zve na přírodovědnou vycházku

„K tůňkám a písečné duně do kampusu“

s Milanem Štechem (PřF JU), Miloslavem Jirků (BC AV ČR),
Janem Erhartem (BC AV ČR), Klárou Řehouňkovou (PřF JU)
a Jiřím Řehouňkem (Calla)

Biologická vycházka za zajímavými rostlinami a živočichy v kampusu Jihočeské univerzity. Součástí bude prohlídka tůňek a květnatých trávníků v areálu BC AV ČR a zahrady PřF JU s písečnou dunou, tůňí, hmyzím hotelem a jinými lákadly.

Možná přijdou i čolci, včelky samotářky a Jára Cimrman!

Vycházka s odborným výkladem je vhodná i pro děti a potrvá zhruba dvě až tři hodiny. Trasa bude sjízdná pro dětské kočárky.

Sobota 16. 5. 2015 od 9:00 hod.

Sraz na zastávce MHD Jihočeská univerzita (Linky č. 3, 7 a 15)

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 605 066 898, RehounekJ@seznam.cz, <http://www.calla.cz>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Vyhlášení Ropáka 2014 a Zelené perly 2014

Děti Země – Brno zvou na slavnostní vyhlášení výsledků 23. ročníku ankety o anti ekologický čin Ropák a 20. ročníku ankety o anti ekologický výrok Zelená perla, které proběhne v pátek 24. dubna 2015 od 18 hodin v Brně v Místogalerii na půdě Skleněné louky, Kounicova 23, Brno (blízko centra).

Program:

- 11.00 – 12.00 = tisková konference v Ekologickém institutu Veronica (Panská 9, Brno)
- 18.00 – 19.00 = úvodní veganský raut s vínem
- 19.00 – 20.30 = vyhlášení výsledků obou anket s písničkářkou Beatou Bocek
- 20.30 – 21.00 = pokračování veganského rautu s vínem
- 21.00 – 21.45 = koncert Beaty Bocek (zpěv s kytarou/akordeonem/ukulelem)
- 21.45 – 23.30 = pokračování veganského rautu s vínem

Co také ještě uvidíte a uslyšíte:

- 1) členy Komise
- 2) ukázky videoklipů
- 3) a další překvapení

Vstupné:

Vstupenky za 100 Kč lze v Brně zamluvit nebo zakoupit zde (na místě za 150 Kč):

- 1) Ekologický institut Veronica (Panská 9, veronica@veronica.cz: pondělí až čtvrtek 9-17 hodin)
- 2) EkoCentrum Brno (Písečník 94, ecb@ecb.cz: úterý až čtvrtek 13-18:30 hodin)
- 3) Děti Země – Brno (Cejl 50a, dz.brno@ecn.cz: termín dle dohody e-mailem)

Žádost o finanční solidaritu:

Děti Země – Brno potřebují pomoc veřejnosti s financováním letošního ročníku anket Ropák a Zelená perla, neboť se jim nepodařilo získat žádné peníze. Plánovaný rozpočet je kolem 20 tisíc Kč. Vybrané vstupné na večerní soirée bohužel nepokryje všechny náklady na přípravu akce.

Velice by nám proto pomohla solidarita lidí, kteří fandí anketě Ropák, pokud by na náš účet číslo 171308149/0300 s variabilním symbolem 24042015 poslali nejméně 100 Kč jako dar (na požádání lze zaslat potvrzení). Děkujeme všem za případnou finanční podporu!

Výstava fotografií Václava Vašků "Prázdniny v Černobylu"

až do 7. května 2015 v kině Kotva v Českých Budějovicích

Jihočeské matky a Charita České Budějovice Vás zvou na výstavu fotografií v rámci European action weeks 2015. Václav Vašků je český fotograf a publicista, který se snaží objektivem fotoaparátu zachytit osudy lidí, které nějakým způsobem zasáhla havárie v Černobylu. Kolekce fotografií bude tentokrát obohacena o snímky z Běloruska, jehož území bylo havárií postiženo nejvíce.

„Dostala mě tragédie lidí, jejichž bolest není na první pohled vidět. Lidé z Černobylu neumírali na ulici, ale často v bolestech někde zapomenuti. Rodí se tam velmi nemocné děti a státy a kompetentní orgány by nejraději na vše zapomněly. Černobyl je fenomén, ze kterého jsme se dodnes nepoučili. Kromě toho mě zaujal svojí podivnou krásou. Rovná krajina je docela hezká, člověk si ji zamiluje stejně jako místní lidi,“ říká pražský fotograf.

Ze cyklus fotografií Černobylu získal Václav vašků v roce 2005 druhé místo v soutěži Czech Press Photo v kategorii Příroda a životní prostředí.

EKOLOGICKÉ DNY OLOMOUC

**KAŽDÝ MÁ SVOU VLASTNÍ TVÁŘ I MÍSTO PODOBU SVOJI.
DVACÁTÝ PÁTÝ ROČNÍK TRADIČNÍHO FESTIVALU V NOVÉ KRAJINĚ.
SPOLEČNÁ PORADA O NAŠEM SVĚTĚ**

Pořádá: Sluňákov - centrum ekologických aktivit města Olomouce.

24. 4. – 26. 4. BESEDY EDO 2015 V MUZEU UMĚNÍ - sál DIVADLO HUDBY

Lidé – Krajina – Domov – Nitro. „To, co je v nás lidského, je způsob, jak utváříme to mimolidské.“ (Václav Cílek).

Stanislav Komárek, Jiří Sádlo, David Storch, Josef Kačab, Zdeněk Pinc, Jan Tábor, Petra Hanáková, Petr Pokorný, Zdeněk Kratochvíl, Martin Škabraha, Václav Bělohradský, Pavel Barša, Alena Wagnerová, Jiří Zemánek, Alena Oberfalzerová

1. 5. Pá od 9:00 EKOJARMARK – HORNÍ NÁMĚSTÍ OLOMOUC

Tradiční řemesla, více jak 100 stánků, programy pro rodiče s dětmi, nevládní organizace, informace o životním prostředí, pohled na Olomouc z radniční věže, výletní plavby na Moravě.

KONCERT EDO 2015: ZRNÍ, ASPM a Jan Spálený, ŽIVÉ KVĚTY, KVĚTY, ŽAMBOŠI, LUBOŠ POSPÍŠIL & 5P, MARSHALL MALINOVSKÝ, HM...,

Na nádvoří radnice v 11:00, 13:00 a 15:00: Divadlo Plyšového Medvídka: OSTROV ODPADKŮ.

1. 5. 22:00 Pevnost poznání (Planetárium): NOČNÍ ZÁVRAŽ VE SMÍRU. Netradiční prohlídka.

PUTOVÁNÍ KRAJINOU EDO: Komentované prohlídky silných míst v naší krajině.

VÝSTAVY EDO 2015

19. 3. – 2. 8. Muzeum umění Olomouc / Trojlodí.AENIGMA / ANTHROPOSOFICKÉ UMĚNÍ.

1. 4. – 1. 5. Galerie Caesar. MILOS ŠEIN: MORAWA.

14. 4. – 26. 4. Muzeum umění Olomouc - DH. JANA KASALOVÁ: NEŽ ZMIZÍM KDESI V ULICÍCH.
24. 4. Pá 9:00-15:00. Mapa jako podoba nitra a odraz světa – umělecká dílna pro veřejnost s autorkou.
24. 4. – 10. 5. Vitrína Deniska. JANA KASALOVÁ: OBVYKLE SE SKRÝVÁM BŮHVÍKDE.
13. 4. – 8. 5. ART STUDIO - Galerie Šantovka MARCEL HUBÁČEK – NO ONE IS AN ISLAND. MÍSTA SETKÁNÍ:
FRANTIŠEK SKÁLA, MILOŠ ŠEJN, MILOŠ FEKAR, M. HUBÁČEK.
Živelné mandaly – umělecká dílna pro veřejnost s Marcelem Hubáčkem **od 20.4. do 8. 5.**
28. 4. – 29. 5. Galerie Šantovka. MĚSTA S DOBROU ADRESOU.
29. 4. – 30. 4. EDO konference MĚSTA S DOBROU ADRESOU. Aula PdF Univerzity Palackého.
Město je jako zahrada, to nejdůležitější vyrůstá odspodu. Mobilita a chytrá řešení veřejných míst.
PODROBNÝ PROGRAM a PŘIHLÁŠKY NA KONFERENCI: www.cyklokonference.cz
Aktuální podrobný program: skupina „Ekologické dny Olomouc“ na FB síti, WWW.SLUNAKOV.CZ

TERÉNNÍ KONFERENCE A ROCHA - O ŠUMAVĚ

Horská Kvilda č. 2 10 - 13. září 2015

Země, země, země! Slyš slovo Hospodinovo! (Bible, Jeremjáš 22,29)

Čtvrtek 10. 9. - večer

RNDr. Karel Pecl: Cestou na Šumavu - o přírodní rezervaci Řežabinec u Písku
RNDr. Jiří Porkert: Šumava - Poslední místo výskytu tetřeva v České republice

Pátek 11. 9. - celý den

I. terénní exkurze, autobusem do bavorského NP, vede Mgr. Martina Kučerová
večer - ing. Pavel Hubený, současný ředitel NP Šumava: Lesy NP Šumava a pralesní porosty na Boubíně
RNDr. Luděk Bufka, zoolog NP Šumava: Rys ostrovid

Sobota 12. 9. 2015 - dopoledne do 13,30

II. terénní exkurze pěšky z Kvildy na pramen Vltavy, Siebensteinkopf a Bučinu (celkem asi 10 km), vede Jaromír Bláha

dopoledne - bohoslužba slova a modlitby za Šumavu na Svaté Magdaléně, káže Mgr. Marek Vácha, Ph.D.
písněmi doprovází ing. Pavel Helan

večer - MVDr. Jaromír Bláha: Ochrana divoké přírody na Šumavě
RNDr. Petr Anděl: Migrace živočichů

Neděle 13. 9. 2015

Mgr. Pavel Světlík, ředitel A Rocha: Ranní vigílie - křesťanská naděje pro environment
Předpokládaná cena konference s levným ubytováním 1950 Kč, počet lůžek na ekologickém centru ve větších pokojích omezen,
Ubytování na Horské Kvildě s větším pohodlím si zajistěte sami přes širokou nabídku na webu.

Podrobnější přihlášku a informace o programu dostanete na e-mailové adrese: psvetlik@arocha.cz nebo na telefonu: 775 042 221, 775 042 228
nebo na adrese: A Rocha Křesťané v ochraně přírody o. p. s., 517 93 Dobré č. 85
Info o A Rocha na www.arocha.cz

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Uzávěrka dalšího čísla je do 10. května 2015. Články posílejte na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz.

Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!